

**Priekšlikumu un komentāru apkopojums par 2019.gada 30 maija konsultāciju dokumentu
par grozījumiem kapitāla atdeves likmes aprēķināšanas metodikā**

N.p. k.	Konsultācijai nodotā projekta redakcija (konkrēta punkta redakcija)	Priekšlikumi un komentāri	Regulatora viedoklis par priekšlikumiem vai komentāriem (ir ņemts vērā, vai informācija par alternatīvu risinājumu)	Atkārtotajai konsultācijai nodotā projekta attiecīgā punkta redakcija
I. Jautājumi, par kuriem vienošanās ir panākta				
1.	<i>Metodikas projekts</i>	AS “Augstsprieguma tīkls” (turpmāk – AST) AST lūdz precizēt grozījumus kapitāla atdeves likmes aprēķināšanas metodikā, papildinot ar regulējumu, kas precīzi norādītu, kas uzskatāmi par aktīviem, kuriem komersants nav veicis pārvērtēšanu, un aktīviem, kuriem komersants ir veicis pārvērtēšanu.	Nemts vērā, piedāvājot metodikas redakciju atkārtotai konsultācijai.	<i>Metodikas projekta 2.3., 2.4. un 2.5.apakšpunkts</i> 2.3. nepārvērtēti aktīvi – aktīvi, kuri atbilst vienai no šādām pazīmēm: 2.3.1. aktīvi, kuriem visā to kalpošanas laikā nav veikta vērtības pārskatīšana; 2.3.2. aktīvi, kuri tarifu projekta apstiprināšanas brīdī ir izveidoti pirms mazāk nekā pieciem gadiem neatkarīgi no aktīvu vērtības pārskatīšanas cikla; 2.3.3. aktīvi, kuriem tarifu projekta apstiprināšanas brīdī pēdējā vērtības pārskatīšana veikta vairāk nekā pirms desmit gadiem; 2.3.4. aktīvi, kuriem pēc kārtējās vērtības pārskatīšanas pārvērtētā sākotnējā aktīva vērtība nepārsniedz aktīva izveides sākotnējo (vēsturisko) vērtību; 2.3.5. aktīvi, kuri ieguldīti komersanta pamatkapitālā un kuriem visā to kalpošanas laikā pierādāmi nav veikta vērtības pārskatīšana;

				2.4. pārvērtēti aktīvi – aktīvi, kuriem to kalpošanas laikā ir veikta vērtības pārskatīšana un kuri neatbilst nevienai no 2.3.apakšpunktā minētajām pazīmēm; 2.5. izmantotā kapitāla vērtība – universālā pasta pakalpojumu sniedzēja piesaistīto līdzekļu kopsumma.
2.	<i>Metodikas projekts</i>	AS “Latvijas elektriskie tīkli” Lai korekti noteiktu regulēto aktīvu bāzi (RAB) un piemērojamo attiecīgo kapitāla atdeves likmi, jākoriģē RAB definīcija attiecībā uz pārvērtētiem un nepārvērtētiem aktīviem elektroenerģijas pārvades pakalpojuma tarifu aprēķināšanas metodikā.	Ņemts vērā daļēji. Regulējums iekļauts kapitāla atdeves likmes aprēķināšanas metodikas grozījumu projekta redakcijā, kas tiek piedāvāta atkārtotai konsultācijai.	<i>Metodikas projekta 2.3., 2.4. un 2.5.apakšpunkts</i> 2.3. nepārvērtēti aktīvi – aktīvi, kuri atbilst vienai no šādām pazīmēm: 2.3.1. aktīvi, kuriem visā to kalpošanas laikā nav veikta vērtības pārskatīšana; 2.3.2. aktīvi, kuri tarifu projekta apstiprināšanas brīdī ir izveidoti pirms mazāk nekā pieciem gadiem neatkarīgi no aktīvu vērtības pārskatīšanas cikla; 2.3.3. aktīvi, kuriem tarifu projekta apstiprināšanas brīdī pēdējā vērtības pārskatīšana veikta vairāk nekā pirms desmit gadiem; 2.3.4. aktīvi, kuriem pēc kārtējās vērtības pārskatīšanas pārvērtētā sākotnējā aktīva vērtība nepārsniedz aktīva izveides sākotnējo (vēsturisko) vērtību; 2.3.5. aktīvi, kuri ieguldīti komersanta pamatkapitālā un kuriem visā to kalpošanas laikā pierādāmi nav veikta vērtības pārskatīšana; 2.4. pārvērtēti aktīvi – aktīvi, kuriem to kalpošanas laikā ir veikta vērtības pārskatīšana un kuri neatbilst nevienai no 2.3.apakšpunktā minētajām pazīmēm;

				2.5. izmantotā kapitāla vērtība – universālā pasta pakalpojumu sniedzēja piesaistīto līdzekļu kopsumma.
3.	Metodikas projekts	AST AST vēlas norādīt, ka izmaiņas, kas ietekmē regulēto uzņēmumu kapitāla atdeves likmju aprēķināšanu, tika veiktas pirms nepilna gada, proti, Kapitāla atdeves likmes aprēķināšanas metodika, kāda tā ir spēkā šobrīd, stājās spēkā 2018.gada 13.augustā. Līdz ar to veidojas situācija, ka nepilnu 10 mēnešu laikā atkārtoti tiek plānotas izmaiņas kapitāla atdeves likmes aprēķinā. Turklāt jāuzsver, ka gan iepriekš veiktās izmaiņas, gan Konsultāciju dokumentā plānotās izmaiņas būtiski ietekmē kapitāla atdeves likmes apmēru. AST ieskatā šāda Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk – Regulatora) prakse nav atbalstāma, jo tā atstāj negatīvu iespaidu uz regulēto uzņēmumu ilgtermiņa darbības plānošanu, kā arī uz uzņēmuma spēju piesaistīt aizņemto kapitālu, nodrošināt savu finanšu stabilitāti ilgtermiņā.	Ņemts vērā daļēji, metodikas grozījumu projekta redakcijā, kas tiek piedāvāta atkārtotai konsultācijai, iekļaujot normu par pārejas periodu, kura laikā reālās likmes piemērošana nav obligāta. Regulators piekrīt, ka regulatīvā satvara stabilitāte un paredzamība ir būtiska un vēlama, taču to nevar uzskatīt par vienīgo apsvērumu, lemjot par regulatīvās vides attīstību. Regulators uzskata, ka ir būtiski nodrošināt, ka pārvērtētiem aktīviem tiek piemērota reāla kapitāla atdeve, savukārt nepārvērtētiem aktīviem nepieciešams piemērot nominālu kapitāla atdeves likmi. Izvērtējot grozījumu ietekmi kopumā, Regulators secinājis, ka grozījumu objektīvā nepieciešamība ir pārāk nozīmīga, lai tos atliktu tikai regulatīvās stabilitātes nodrošināšanai.	Metodikas projekts
II. Jautājumi, par kuriem vienošanās nav panākta				
1.	Metodikas projekta 5.punkts 5. Pašu kapitāla atdeves likmi aprēķina saskaņā ar šādu formulu: $r_e = r_f + \beta_e \times r_m + s_e$, kur	AS “Sadales tīkls” Ņemot vērā, ka Regulatora noteiktā kapitāla atdeves likme tiek piemērota kapitāla ietilpīgām nozarēm, kur investīcijas tiek veiktas aktīvos, kuri tiek lietoti un	Pašreizējais pamata regulējums bezriska likmes un aizņemtā kapitāla atdeves likmes novērtēšanai paredz izmantot 10 gadu periodu, tādējādi ņemot vērā ekonomisko cikliskumu. Bet, ņemot vērā, ka,	Metodikas projekta 5.punkts 5. Pašu kapitāla atdeves likmi aprēķina saskaņā ar šādu formulu: $r_e = r_f + \beta_e \times r_m + s_e$, kur

	r_f – bezriskā likme, kas noteikta kā Eiropas Centrālās bankas ikmēneša publicētā Latvijas valdības desmit gadu obligāciju vērtspapīru otrreizējā tirgus gada vidējā procentu likme desmit gadu periodā [%]; β_e – nozares vidējais pašu kapitāla beta koeficients; r_m – tirgus riska piemaksa [%]; s_e – regulatora novērtēta pašu kapitāla izmēra riska piemaksa, ko piemēro komersants, kurš pēc pēdējā pieejamā gada pārskata datiem atbilst mikrouzņēmumu vai mazo uzņēmumu kategorijai [%];	kuru vērtība tiek atgūta turpmākos 20–50 gados, arī kapitāla atdeves likmes aprēķinam ir jābūt balstītam uz ilgtermiņa kapitāla izmaksām, un būtu atbilstoši, ja tiktu izmantots metodikā paredzētais 10 gadu termiņš vai garāks, tādējādi ietverot vidējos datus no ekonomikas cikliskās attīstības.	pievienojoties Eiropas Monetārajai savienībai, būtiski mainījās riski, kas ietekmē šīs procentu likmes, Regulatora ieskatā pilna 10 gadu cikla izmantošana nebūtu korekta, jo pēc 2014.gada 1.janvāra procentu likmju dati laika rindā ir strukturāli atšķirīgi, ko parāda laika rindas statistisko testu analīze.	r_f – bezriskā likme, kas noteikta kā Eiropas Centrālās bankas ikmēneša publicētā Latvijas valdības desmit gadu obligāciju vērtspapīru otrreizējā tirgus gada vidējā procentu likme desmit gadu periodā [%]; β_e – pašu kapitāla beta koeficients; r_m – tirgus riska piemaksa [%]; s_e – regulatora novērtēta pašu kapitāla izmēra riska piemaksa, ko piemēro komersants, kurš, pēc pēdējā pieejamā gada pārskata datiem, atbilst mikrouzņēmumu vai mazo uzņēmumu kategorijai [%];
2.	<i>Metodikas projekta 5.punkts</i> 5. Pašu kapitāla atdeves likmi aprēķina saskaņā ar šādu formulu: $r_e = r_f + \beta_e \times r_m + s_e$, kur r_f – bezriskā likme, kas noteikta kā Eiropas Centrālās bankas ikmēneša publicētā Latvijas valdības desmit gadu obligāciju vērtspapīru otrreizējā tirgus gada vidējā procentu likme desmit gadu periodā [%]; β_e – nozares vidējais pašu kapitāla beta koeficients;	AS “Latvenergo” Ņemot vērā, ka regulatora noteiktā kapitāla atdeves likme tiek piemērota kapitāla ietilpīgām nozarēm, kur investīcijas tiek veiktas aktīvos, kuri tiek lietoti un kuru vērtība tiek atgūta turpmākos 20–50 gados, arī kapitāla atdeves likmes aprēķinam ir jābūt balstītam uz ilgtermiņa kapitāla izmaksām, un būtu atbilstoši, ja tiktu izmantots metodikā paredzētais 10 gadu termiņš vai garāks, tādējādi ietverot vidējos datus no ekonomikas cikliskās attīstības.	Pašreizējais pamata regulējums bezriskā likmes un aizņemtā kapitāla atdeves likmes novērtēšanai paredz izmantot 10 gadu periodu, tādējādi ņemot vērā ekonomisko cikliskumu. Bet ņemot vērā, ka, pievienojoties Eiropas Monetārajai savienībai, būtiski mainījās riski, kas ietekmē šīs procentu likmes, Regulatora ieskatā pilna 10 gadu cikla izmantošana nebūtu korekta, jo pēc 2014.gada 1.janvāra procentu likmju dati laika rindā ir strukturāli atšķirīgi, ko parāda laika rindas statistisko testu analīze	<i>Metodikas projekta 5.punkts</i> 5. Pašu kapitāla atdeves likmi aprēķina saskaņā ar šādu formulu: $r_e = r_f + \beta_e \times r_m + s_e$, kur r_f – bezriskā likme, kas noteikta kā Eiropas Centrālās bankas ikmēneša publicētā Latvijas valdības desmit gadu obligāciju vērtspapīru otrreizējā tirgus gada vidējā procentu likme desmit gadu periodā [%]; β_e – pašu kapitāla beta koeficients; r_m – tirgus riska piemaksa [%]; s_e – regulatora novērtēta pašu kapitāla izmēra riska piemaksa, ko piemēro komersants, kurš, pēc pēdējā pieejamā gada pārskata datiem,

	r_m – tirgus riska piemaksa [%]; s_e – regulatora novērtēta pašu kapitāla izmēra riska piemaksa, ko piemēro komersants, kurš pēc pēdējā pieejamā gada pārskata datiem atbilst mikrouzņēmumu vai mazo uzņēmumu kategorijai [%];			atbilst mikrouzņēmumu vai mazo uzņēmumu kategorijai [%];
3.	<i>Metodikas projekts</i>	AS “Sadales tīkls” Nozares labā prakse un starptautiski atzīti finanšu eksperti uzsver, ka pašu kapitāla atdeves likmes aprēķinā jāiekļauj arī uzņēmuma izmēra riska prēmija, kas ir piemērojama visiem uzņēmumiem atkarībā no to lieluma. Šim mērķim galvenokārt tiek izmantoti “Duff & Phelps” ikgadēji pētījumi, kuros tiek aprēķināta šī prēmija. Regulatora piedāvātā pieeja uzņēmuma izmēra riska prēmiju piemērot tikai Latvijas mērogiem maziem uzņēmumiem nav atbilstoša starptautiski atzītai praksei.	Izmēra riska piemaksas piemērošanu pēc kapitalizācijas apjoma starptautiskā (Eiropas) līmenī, nepārejot uz individuālas kapitāla atdeves likmes konkrētam komersantam noteikšanu, nav iespējams korekti/objektīvi īstenot. AS “Sadales tīkls” piedāvātajā pieejā komersantu lielumu nosaka pēc to tirgus kapitalizācijas, līdz ar to nevar objektīvi noteikt kapitalizācijas grupu tādiem komersantiem, kuru akcijas netiek kotētas fondu biržā. Turklāt regulēšanas praksē ¹ šādas riska piemaksas izmantošana nav novērojama. Regulators izstrādāja izmēra riska piemaksas iekļaušanas pieeju regulētajām nozarēm, kurās ir liels skaits ļoti atšķirīga izmēra komersantu, lai būtu iespējams noteikt kapitāla atdeves likmi	<i>Metodikas projekts</i>

¹ Eiropas Enerģētikas regulatoru padomes apkopojums “Report on Regulatory Frameworks for European Energy Networks”, <https://www.ceer.eu/documents/104400/-/-/9665e39a-3d8b-25dd-7545-09a247f9c2ff>

			nozarei kopumā un vienlaikus ņemt vērā komersantu izmēra atšķirības.	
4.	<i>Metodikas projekts</i>	AS “Latvenergo” Nozares labā prakse un starptautiski atzīti finanšu eksperti uzsver, ka pašu kapitāla atdeves likmes aprēķinā jāiekļauj arī uzņēmuma izmēra riska prēmija, kas ir piemērojama visiem uzņēmumiem atkarībā no to lieluma. Šim mērķim galvenokārt tiek izmantoti “Duff & Phelps” ikgadēji pētījumi, kuros tiek aprēķināta šī prēmija. Regulatora piedāvātā pieeja uzņēmuma izmēra riska prēmiju piemērot tikai Latvijas mērogiem maziem uzņēmumiem nav atbilstoša starptautiski atzītai praksei.	Izmēra riska piemaksas piemērošanu pēc kapitalizācijas apjoma starptautiskā (Eiropas) līmenī, nepārejot uz individuālas kapitāla atdeves likmes konkrētam komersantam noteikšanu, nav iespējams korekti/objektīvi īstenot. AS “Latvenergo” piedāvātajā pieejā komersantu lielumu nosaka pēc to tirgus kapitalizācijas, līdz ar to nevar objektīvi noteikt kapitalizācijas grupu tādiem komersantiem, kuru akcijas netiek kotētas fondu biržā. Turklāt regulēšanas praksē¹ šādas riska piemaksas izmantošana nav novērojama. Regulators izstrādāja izmēra riska piemaksas iekļaušanas pieeju regulētajām nozarēm, kurās ir liels skaits ļoti atšķirīga izmēra komersantu, lai būtu iespējams noteikt kapitāla atdeves likmi nozarei kopumā un vienlaikus ņemt vērā komersantu izmēra atšķirības.	<i>Metodikas projekts</i>
5.	<i>Metodikas projekts</i>	SIA “Liepājas enerģija” Uzņēmumu izmēra riska prēmiju noteikšanai pareizāk būtu izmantot starptautiski atzītu vērtēšanas un konsultāciju uzņēmumu datus un pieredzi, kas tika apspriesta Regulatora rīkotajā sanāksmē par Grozījumiem 2019.gada 7.jūnijā, sagrupējot uzņēmumus atbilstoši Grozījumos minētajai ES regulai un	Regulējamo komersantu lieluma noteikšana pēc to tirgus kapitalizācijas un salīdzināšana starptautiskā (Eiropas) līmenī nav objektīva, jo nevar objektīvi noteikt kapitalizācijas grupu tādiem komersantiem (Latvijas regulētajiem komersantiem), kuru akcijas netiek kotētas fondu biržā.	<i>Metodikas projekts</i>

		Gada pārskatu likumam un arī lielajiem uzņēmumiem nosakot to lielumam atbilstoša izmēra riska prēmiju.	Turklāt regulēšanas praksē ¹ šādas riska piemaksas izmantošana nav novērojama.	
6.	<i>Metodikas projekts</i>	SIA “Liepājas enerģija” Uzskatām, ka aizņemtā kapitāla atdeves likmes izmēra riska piemaksas būtu jānosaka arī lielo uzņēmumu grupai, jo uzskatām, ka ECB likmi nevar piemērot uzņēmumam, kas pēc sava lieluma ir ierindots tikai 10. decilē starptautiski atzītu uzņēmumu vērtēšanas un kapitāla atdeves likmju noteikšanas konsultantu vērtējumā.	Kapitāla atdeves likmes aizņēmuma likme tiek noteikta, izmantojot Latvijas monetāro finanšu iestāžu nefinanšu sabiedrībām <i>euro</i> valūtā izsniegto kredītu (ar sākotnējo termiņu ilgāku par pieciem gadiem; atlikumiem) gada vidējo svērto procentu likmi, līdz ar to šajā likmē ir iekļautas Latvijas komersantiem izsniegtajiem <i>euro</i> kredītiem piemērotās procentu likmes. ECB ir avots, kas, izmantojot Latvijas Bankas apkopoto informāciju, publicē šo statistiku savā tīmekļvietnē.	<i>Metodikas projekts</i>
7.	<i>Metodikas projekts</i>	AS “Gaso” Vidējās svērtās kapitāla cenas aprēķinā ir jāietver izmēra riska prēmija, lai atspoguļotu to, ka Latvijas tirgus ir viens no mazākajiem ES tirgiem. Starptautiskās vērtēšanas konsultāciju uzņēmuma “Duff & Phelps” sagatavotajā ziņojumā “Kapitāla izmaksu pārskats – starptautiskā rokasgrāmata” aprēķinātās izmēra riska prēmijas piemērošana atspoguļotu specifisko risku, kas darbojas tādās teritorijās kā Latvija.	Priekšlikums attiecas uz tirgus riska piemaksu. Regulatora ieskatā Latvijas kā maza tirgus risks attiecas uz tirgus riska piemaksu, nevis iekļaujams atsevišķi kā komersanta izmēra riska piemaksa. Nemot vērā, ka tirgus riska piemaksas novērtēšanā, aprēķinot kapitāla atdeves likmi, tiek izmantota EERP apkopojumā¹ līdzīga riska valstu (Centrālā un Austrumeiropa) vidējā tirgus riska piemaksas vērtība, šī piemaksa jau ņem vērā līdzīgus riska faktorus, kas attiecas arī uz Latviju (piem., mazāk	<i>Metodikas projekts</i>

			attīstīti kapitāla tirgi, tirgus izmērs utt.).	
8.	<i>Metodikas projekts</i>	AS “Sadales tīkls” Piemērojot reālo kapitāla atdeves likmi, metodikā ir jāparedz iespēja komersantam indeksēt regulēto aktīvu bāzi kopš pēdējās pārvērtēšanas reizes, lai tā atbilstu tirgus patiesajai vērtībai. Ierasta prakse ir aktīvus pārvērtēt reizi piecos gados. Regulēto aktīvu bāzes indeksācijai būtu jāpiemēro tā pati likme, kas reālās likmes aprēķinam, t.i., piedāvātais patēriņa cenu indekss.	Ņemot vērā starptautisko regulēšanas praksi ¹ , ikgadējās RAB indeksēšanas metode paredz ieviest regulēšanas vajadzībām atsevišķu uzskaiti, kur, piemērojot šo indeksācijas metodi, netiek ņemtas vērā komersanta paralēli veiktās pamatlīdzekļu regulārās pārvērtēšanas (ne retāk kā reizi piecos gados). Komersantam, novērtējot pakalpojumu sniegšanā izmantojamo aktīvu vērtību, jāizvēlas viena no metodēm: 1) ikgadēja vēsturiskās vērtības indeksēšana vai 2) regulāra (periodiska) pārvērtēšana. Nav pieļaujama metožu kombinēšana (piemēram, pārvērtētu aktīvu indeksēšana).	<i>Metodikas projekts</i>
9.	<i>Metodikas projekts</i>	AS “Latvenergo” Piemērojot reālo kapitāla atdeves likmi, metodikā ir jāparedz iespēja komersantam indeksēt regulēto aktīvu bāzi kopš pēdējās pārvērtēšanas reizes, lai tā atbilstu tirgus patiesajai vērtībai. Ierasta prakse ir aktīvus pārvērtēt reizi piecos gados. Regulēto aktīvu bāzes indeksācijai būtu jāpiemēro tā pati likme, kas reālās likmes aprēķinam, t.i., piedāvātais patēriņa cenu indekss.	Ņemot vērā starptautisko regulēšanas praksi ¹ , ikgadējās RAB indeksēšanas metode paredz ieviest regulēšanas vajadzībām atsevišķu uzskaiti, kur, piemērojot šo indeksācijas metodi, netiek ņemtas vērā komersanta paralēli veiktās pamatlīdzekļu regulārās pārvērtēšanas (ne retāk kā reizi piecos gados). Komersantam, novērtējot pakalpojumu sniegšanā	<i>Metodikas projekts</i>

			izmantojamo aktīvu vērtību, jāizvēlas viena no metodēm: 1) ikgadēja vēsturiskās vērtības indeksēšana vai 2) regulāra (periodiska) pārvērtēšana. Nav pieļaujama metožu kombinēšana (piemēram, pārvērtētu aktīvu indeksēšana).	
10.	<i>Metodikas projekts</i>	AS “Latvijas elektriskie tīkli” Piemērojot reālo kapitāla atdeves likmi, metodikā ir jāparedz iespēja komersantam indeksēt regulēto aktīvu bāzi kopš pēdējās pārvērtēšanas reizes, lai tā atbilstu tirgus patiesajai vērtībai. Regulēto aktīvu bāzes indeksācijai būtu jāpiemēro tā pati likme, kas reālās likmes aprēķinam, t.i., piedāvātais patēriņa cenu indekss.	Ņemot vērā starptautisko regulēšanas praksi¹, ikgadējās RAB indeksēšanas metode paredz ieviest regulēšanas vajadzībām atsevišķu uzskaiti, kur, piemērojot šo indeksācijas metodi, netiek ņemtas vērā komersanta paralēli veiktās pamatlīdzekļu regulārās pārvērtēšanas (ne retāk kā reizi piecos gados). Komersantam, novērtējot pakalpojumu sniegšanā izmantojamo aktīvu vērtību, jāizvēlas viena no metodēm: 1) ikgadēja vēsturiskās vērtības indeksēšana vai 2) regulāra (periodiska) pārvērtēšana. Nav pieļaujama metožu kombinēšana (piemēram, pārvērtētu aktīvu indeksēšana).	
11.	<i>Metodikas projekts</i>	SIA „Rīgas ūdens” Konsultāciju dokumentā ir norādīts, ka komersantiem, kuru aktīvi ir pārvērtēti, cenu izmaiņu efekts jau ir iekļauts aktīvu vērtībā, līdz ar to būtu jāpiemēro tāda kapitāla atdeves	Aktīvu pārvērtēšanā tiek ņemta vērā vērtības izmaiņa laikā pēc aktīva izveidošanas vai iepriekšējās pārvērtēšanas (kumulatīvais vērtības pieaugums).	<i>Metodikas projekts</i>

		likme, kas cenu izmaiņu efektu neiekļautu divreiz. Sabiedrība norāda, ka šāds apgalvojums būtu pamatots tikai gadījumos, kad aktīvi tiek pārvērtēti katru gadu, kā arī sabiedrisko pakalpojumu tarifi tiktu apstiprināti katru gadu. Faktiski prakse liecina, ka aktīvi tiek pārvērtēti ne biežāk kā vienu reizi piecos gados, kā arī apstiprinātie tarifi ir spēkā trīs līdz piecus gadus, kā rezultātā bieži var veidoties situācija, ka apstiprinātajos tarifos ir ietverta pārvērtētu aktīvu vērtība, kuros nav iekļauts cenu izmaiņu efekts par pēdējiem 5–8 gadiem. Ņemot vērā iepriekš minēto, Sabiedrība nepiekrīt Konsultāciju dokumentā piedāvātajiem grozījumiem kapitāla atdeves likmes aprēķināšanas metodikā un sniedz šādus priekšlikumus: - cenu izmaiņu ietekmes korekcija būtu iekļaujama nevis kapitāla atdeves likmes aprēķinā, bet regulējamo aktīvu bāzes (RAB) aprēķinā; - cenu izmaiņu ietekme uz RAB būtu nosakāma katrā individuālā gadījumā, ņemot vērā periodu, kad tika veikta aktīvu pārvērtēšana, papildus ņemot vērā arī periodu, uz kādu tiks apstiprināti sabiedrisko pakalpojumu tarifi.	Priekšlikums par nākotnes izmaiņu rezultātā radušos izmaksu atgūšanu neattiecas uz kapitāla atdeves likmes aprēķināšanu un piemērošanu, bet gan uz pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodiku, nosakot tajā regulēšanas ciklu, kura ietvaros tarifā tiek iekļautas plānotās izmaksas atbilstoši aktīvu aprites ciklam un veiktas korekcijas atbilstoši faktiskajai izpildei. Veicot aktīva vērtības ikgadēju pārskatīšanu (cenu izmaiņu rezultātā), veidojas pārvērtēšanas rezerve. Lai šo cenu izmaiņu ietekmi neiekļautu divreiz: 1) pārvērtētajai vērtībai jāpiemēro reālā kapitāla atdeves likme vai 2) no pārvērtētās vērtības jāatņem radusies pārvērtēšanas rezerve un starpībai jāpiemēro kapitāla atdeves likme nominālajā izteiksmē. Konsultāciju dokumentā piedāvātā grozījumu projekta redakcija paredz ieviest pirmo risinājumu.	
--	--	--	--	--

12.	<i>Metodikas projekts</i>	SIA „Rīgas ūdens” Konsultāciju dokumentā tiek piedāvāts ieviest atšķirīgu kapitāla atdeves likmes piemērošanu un noteikt kapitāla atdeves likmi gan nominālā, gan reālā izteiksmē. Kapitāla atdeves likme reālā izteiksmē būtu piemērojama gadījumos, ja komersants ir veicis aktīvu pārvērtēšanu, tādējādi nodrošinot, ka cenu pieauguma efekts kapitāla atdevē netiek iekļauts vēlreiz. Konsultāciju dokumentā arī sniegta reālās kapitāla atdeves likmes aprēķina piemērs, kurā kapitāla atdeves likme nominālā izteiksmē 4,19% apmērā tiek samazināta par cenu indeksa izmaiņām jeb 1,26 procentpunktiem, kā rezultātā reālā kapitāla atdeves likme veidojas 2,89% apmērā. Sabiedrība vērš uzmanību, ka, piemērojot Konsultāciju dokumentā sniegto aprēķina piemēru, kapitāla atdeve samazinātos par 31%, kas attiecīgi liecina, ka cenu izmaiņu ietekme pārvērtētiem aktīviem, salīdzinot ar nepārvērtētiem aktīviem, tiek novērtēta 31% apmērā. Sabiedrība vērtē, ka šāds cenu izmaiņu	Aktīvu pārvērtēšanā tiek ņemta vērā vērtības izmaiņa laikā pēc aktīva izveidošanas vai iepriekšējās pārvērtēšanas. Vērtības pārskatīšana veicama ne retāk kā reizi piecos gados un pārvērtēšanas rezultāts (pārvērtēšanas rezerve) veidojas kā kumulatīvais vērtības pieaugums visā pārvērtēšanas periodā. Ņemot vērā regulējamo komersantu finanšu pārskatos iekļauto informāciju² par faktisko aktīvu vērtības pārskatīšanu, secināms, ka pārvērtēšanas rezerve mainās būtiski un vērtības palielinājums pārsniedz AS “Rīgas ūdens” minēto novērtējumu 31% apmērā. Piemērojot kapitāla atdeves likmi reālā izteiksmē, iegūtais rezultāts tiek tuvināts tai kapitāla atdeves vērtībai, ko iegūtu, ja nepārvērtētajai RAB vērtībai piemērotu kapitāla atdeves likmi nominālā izteiksmē.	<i>Metodikas projekts</i>
-----	---------------------------	---	---	---------------------------

² AS “Conexus” 2018.gada finanšu pārskats http://www.conexus.lv/uploads/filedir/gada_parskats_2018_lv.pdf;

AS “Gaso” 2018.gada finanšu pārskats https://www.gaso.lv/uploads/filedir/Par_uznemumu/Finansu_parskati/2018_revidets_gada_parskats.pdf;

AS “Sadalestikls” 2016.gada finanšu pārskats https://www.sadalestikls.lv/uploads/2018/01/GP_2016_LV.pdf;

AS “Latvenergo” 2010.gada finanšu pārskats https://www.latvenergo.lv/files/news/GadaParskats_finansu_17_06_LV.pdf.

		ietekmes novērtējums nav pamatots un ir nesamērīgs.		
13.	<i>Metodikas projekts</i>	SIA “Jūrmalas siltums” Vai tiks pārskatīts RAB vērtības atskaites brīdis, iesniedzot jaunu tarifu projektu (ņemot to vērtību, kāda ir uz tarifa noteikšanas brīdi, nevis iepriekšējā pārskata gada revidentu apstiprināto vērtību, kas, uzņēmumam realizējot apjomīgus projektus, var radīt lielus zaudējumus)?	Priekšlikums par RAB vērtības atskaites brīdi neattiecas uz kapitāla atdeves likmes aprēķināšanu un piemērošanu, bet gan uz pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodiku. Nosakot tarifu aprēķināšanas metodikā regulēšanas ciklu, kura ietvaros tarifā tiek iekļautas plānotās izmaksas atbilstoši aktīvu aprites ciklam un veiktas korekcijas atbilstoši faktiskajai izpildei, tiek nodrošināts, ka komersants saņem atdevi par ieguldījumiem.	<i>Metodikas projekts</i>
14.	<i>Metodikas projekts</i>	SIA “Liepājas enerģija” Konsultāciju dokumenta 7.lpp. aprakstīts, ka siltumapgādes komersantu pašu kapitāla atdeves noteikšanai izmantoti dati no 2017.gada pārskatiem. Uzskatām, ka šādai pieejai ir divi būtiski trūkumi, kas padara rezultātus neizmantojamus kapitāla atdeves likmes noteikšanai saskaņā ar Kapitāla atdeves likmes aprēķināšanas metodiku: a) gada pārskatā uzrādītie ieņēmumi un izmaksas, visticamāk, satur pozīcijas, kas neattiecas uz siltumapgādi vai arī netiek iekļautas siltumenerģijas tarifiem (piemēram, ieņēmumi no pārdotām CO² kvotām, saņemtās soda naudas, kavētie parādi vai komercdarbība	Izmēra riska piemaksa pašu kapitālam tiek aprēķināta nevis nozares ietvaros, bet ņemot vērā komersanta lielumu neatkarīgi no darbības nozares, pieņemot, ka maza izmēra komersantiem finansējuma piesaistīšanas izmaksas ir lielākas, jo investori un kreditori maza izmēra komersantus uzskata par riskantākiem nekā lielus komersantus un sagaida no tiem lielāku atdevi. Izmēra riska piemaksas novērtēšanai kapitāla intensitāte nav būtiska, jo tiek analizēta tikai viena faktora – komersanta izmēra – ietekme uz pašu kapitāla atdeves līmeni, kas nav atkarīgs no nozares, kādā komersants darbojas.	<i>Metodikas projekts</i>

		citā nozarē), līdz ar to gada pārskatos dotā peļņa nav izmantojama atdeves noteikšanai regulētiem siltumapgādes pakalpojumiem; b) siltumapgādes komersantu pašu kapitāls vairumā gadījumu ir norādīts bilances vērtībā, nevis tirgus vērtībā, kā to paredz CAPM (<i>Capital asset pricing model</i>), līdz ar to tā vērtības nav izmantojamas atdeves noteikšanai un wacc aprēķinam.	Izmēra riska piemaksas novērtēšanas metodika aprakstīta konsultāciju dokumentā³.	
15.	<i>Metodikas projekts</i>	SIA “Liepājas enerģija” Grozījumu 8.lpp. aprakstīta Centrālās statistikas pārvaldes datu par 112 577 uzņēmumiem izmantošana. Taču jāņem vērā, ka institucionālais sektors S11000 “Nefinanšu sabiedrības” satur būtisku daļu ar uzņēmumiem, kas nav t.s. kapitāla intensīvi un izmanto relatīvi maz ilgtermiņa aktīvu savā darbībā, līdz ar to šo komersantu pašu kapitāla atdeves dati nav izmantojami secinājumiem, kas attiecas uz kapitāla intensīvo siltumapgādes nozari. Tāpat šajā pieejā nav minēts, vai izmantotās šo komersantu pašu kapitāla vērtības ir tirgus vai bilances, kas nav izmantojama CAPM vajadzībām.	Izmēra riska piemaksas novērtēšanai kapitāla intensitāte nav būtiska, jo tiek analizēta tikai viena faktora – komersanta izmēra – ietekme uz pašu kapitāla atdeves līmeni, kas nav atkarīgs no nozares, kādā komersants darbojas. Izmēra riska piemaksas novērtēšanas metodika aprakstīta konsultāciju dokumentā³ Atbildot uz komentāra otro daļu, aprēķinos izmantoti komersantu bilanču dati. Novērtējums veikts atsevišķi no CAPM metodes, kas neparedz izmēra riska piemaksu, jo sagaidāmās atdeves likmes atšķirības izskaidro ar beta koeficientu. Izmēra faktora pievienošanai būtu nepieciešams izmantot Famas-Frenča modeli, vienlaicīgi ar izmēra faktoru	<i>Metodikas projekts</i>

³ Konsultāciju dokuments par grozījumiem kapitāla atdeves metodikā (30.05.2019.)

https://www.sprk.gov.lv/sites/default/files/editor/Kosn_dokumenti/wacc/KD_wacc_metodika_30052019.pdf

			pārreķinot arī beta koeficientu, tādējādi izvairoties no tā, ka beta koeficients jau kaut kādā mērā nosedz arī izmēra ietekmi, līdz ar to šis risks likmē netiek ieskaitīts divreiz.	
16.	<i>Metodikas projekts</i>	SIA “Liepājas enerģija” 8.lpp. vidējie uzņēmumi sagrupēti kopā ar lielajiem, jo mikro un lielo uzņēmumu grupās Latvijā nav pietiekams skaits uzņēmumu. Uzskatām, ka tā ir nepieļaujama un nepamatota atkāpe no iepriekš Grozījumos minētām atsaucēm uz Gada pārskatu likuma 5.pantu un ES regulā noteikto uzņēmumu klasifikāciju.	Grupēšana nav veikta pretrunā ar ES regulu. Ņemot vērā, ka pirmreizējā pašu kapitāla rentabilitātes analīze tika veikta, izmantojot regulēto siltumapgādes komersantu datus, mikro un lielo komersantu grupās novērojumu skaits nenodrošināja reprezentatīvu atlasī, lai uz to balstītu aprēķinu, tāpēc tika veikta datu grupēšana (lielākās grupās). Savukārt, analizējot Centrālās statistikas pārvaldes datus, kas nodrošināja reprezentatīvu novērojumu skaitu visās atlases grupās, tika veikti arī salīdzinājumi starp pamata grupām. Vidējo komersantu grupā pašu kapitāla rentabilitātes rādītāja vidējā vērtība statistiski nozīmīgi atšķīrās no mikro un mazo komersantu grupu rādītājiem (salīdzinot ar katru grupu atsevišķi), savukārt salīdzinot vidējo un lielo komersantu atlases grupas, vidējās rentabilitātes rādītāju atšķirība nebija statistiski nozīmīga, līdz ar to tika pieņemts lēmums sagrupēt vienā grupā komersantus, kas atbilst vidējo un lielo komersantu kategorijai.	<i>Metodikas projekts</i>

17.	<i>Metodikas projekta 7.punkts</i> 7. Aizņemtā kapitāla atdeves likmi r_d aprēķina saskaņā ar šādu formulu: $r_d = r_{dm} + s_d,$ kur r_{dm} – Eiropas Centrālās bankas ikmēneša publicēto nefinanšu sabiedrībām <i>euro</i> valūtā izsniegto kredītu (ar sākotnējo termiņu ilgāku par pieciem gadiem; atlikumiem) gada vidējā procentu likme desmit gadu periodā [%]; s_d – regulatora novērtēta aizņemtā kapitāla izmēra riska piemaksa, ko piemēro komersants, kurš, pēc pēdējā pieejamā gada pārskata datiem, atbilst mikrouzņēmumu vai mazo uzņēmumu kategorijai [%].	SIA “Liepājas enerģija” Arī aizņemtā kapitāla atdeves likmes izmēra riska piemaksas aprēķinā Grozījumos uzņēmumu grupēšana ir veikta pretrunā ar Gada pārskatu likumu un attiecīgo ES regulu. Uzskatām, ka Grozījumiem vajadzētu būt atbilstošiem iepriekšminētajiem normatīvajiem aktiem.	Grupēšana nav veikta pretrunā ar ES regulu, bet ņemot vērā, ka aizņemtā kapitāla atdeves likme tiek aprēķināta, ņemot vērā faktiskos līguma datus, un datu grupēšana (lielākās grupās) tika veikta, jo datu novērojumu skaits katrā atsevišķā grupā nenodrošina reprezentatīvu atlasi, lai uz to balstītu aprēķinu.	<i>Metodikas projekta 7.punkts</i> 7. Aizņemtā kapitāla atdeves likmi r_d aprēķina saskaņā ar šādu formulu: $r_d = r_{dm} + s_d,$ kur r_{dm} – Eiropas Centrālās bankas ikmēneša publicēto nefinanšu sabiedrībām <i>euro</i> valūtā izsniegto kredītu (ar sākotnējo termiņu ilgāku par pieciem gadiem; atlikumiem) gada vidējā procentu likme desmit gadu periodā [%]; s_d – regulatora novērtēta aizņemtā kapitāla izmēra riska piemaksa, ko piemēro komersants, kurš, pēc pēdējā pieejamā gada pārskata datiem, atbilst mikrouzņēmumu vai mazo uzņēmumu kategorijai [%].
18.	<i>Metodikas projekts</i>	SIA “Liepājas enerģija” Grozījumu 9.lpp. minētā kredīta procentu likme vidējiem un lieliem uzņēmumiem būtiski atšķiras no SIA “Liepājas enerģija” faktiskās vidējās 2014.–2018.gadā, kas nozīmē, ka, ieviešot šādu Grozījumu redakciju, SIA “Liepājas enerģija” tarifā vairs nevarētu iekļaut	Kapitāla atdeves pieejā komersants neiekļauj faktiskos maksātos kredīta procentus tarifa izmaksās, bet gan tie tiek iekļauti netieši, aprēķinot kapitāla atdevi, piemērojot vidējo svērto kapitāla atdeves likmi. Vērtējot faktisko saistību maksājumu jāņem vērā vidējā svērtā aizņēmuma likme, jo kapitāla	<i>Metodikas projekts</i>

		faktiskās izmaksas, kā to paredz likums par Sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem.	atdeves likme paredz vienotas likmes piemērošanu visām saistībām. Tādējādi līgumos, kuros aizņēmuma likme ir augstāka nekā vidējā vērtība, kas iekļauta kapitāla atdeves likmes aprēķinā, komersantam nepieciešami papildu līdzekļi, bet līgumos ar zemāku likmi komersantam rodas līdzekļu ietaupījums. Novērtējot saistību apjomu segšanu, papildus jāņem vērā, ka aizņemtā kapitāla atdeves likme ir kapitāla atdeves likmes sastāvdaļa un pašu kapitāla atdeves likme ir augstāka, kopējā aprēķinātā vidējā svērtā kapitāla atdeves likme, ko piemēro kapitāla atdeves aprēķinā, ir augstāka par aizņemtā kapitāla atdeves likmi. Savukārt, ja aizņēmums nav no kredītiestādes, arī šobrīd spēkā esošajā siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodikā 13.2.apakšpunkts nosaka kredīta procentu likmes ierobežojumu – tarifa projektā iekļautā aizņemtā kapitāla procentu likme, ja aizņēmums nav no kredītiestādes, nepārsniedz jaunāko Centrālās statistikas pārvaldes publicēto vidējo ilgtermiņa aizņēmumu procentu likmi <i>euro</i> vai ārvalstu valūtā izsniegtiem kredītiem iekšzemes komersantiem.	
--	--	--	--	--

19.	Metodikas projekts	AS "Gaso" Vienkāršākā pieceja, kas ļautu sinhronizēt matemātiskos rezultātus, ir regulēto aktīvu bāzes pārvērtēšana, balstoties uz nākotnē paredzamo inflācijas rādītāju par nākamo gadu, nevis vēsturisko rādītāju.	Izvērtējot komersanta iesniegtos aprēķinus, Regulators secina, ka minētā atšķirība starp scenāriju rezultātiem rodas, aprēķinu piemērā aktīva sākotnējai (nepārvērtētajai) vērtībai (pirmajā gadā piemērā ar ikgadēju RAB vērtības indeksāciju un pirmajos četros gados piemērā ar RAB pārvērtēšanu reizi piecos gados) piemērojot reālo, nevis nominālo likmi. Ņemot vērā šo atšķirību, matemātiskais rezultāts neto pašreizējai vērtībai visos trijos piemēros ir līdzīgs, turklāt tieši piemērā ar pārvērtēšanu reizi piecos gados neto pašreizējā vērtība ir pozitīva.	Metodikas projekts
III. Citi jautājumi				
1.	Metodikas projekts	Būvmateriālu ražotāju asociācija (turpmāk – BRA) BRA norāda, ka arī nominālā likme pašlaik neatpoguļo operatoru finanšu riskus salīdzinot ar citām Latvijas ekonomikas nozarēm. Atbilstoši jau iepriekš izteiktajam viedoklim (BRA 2016.gada 10.oktobra vēstule Nr.15) <u>atkārtoti aicinām pārskatīt beta aprēķina mehānismu</u> , lai samazinātu nominālo likmi.	Regulatoram iesniegtajā iesniegumā (Būvmateriālu ražotāju asociācijas 2016.gada 13.oktobra vēstule Nr.15/16) nav aprakstīts priekšlikums par beta koeficienta aprēķina pieņēmumiem. Kapitāla atdeves likmes aprēķināšanas metodika nosaka tikai likmes aprēķināšanas un piemērošanas kārtību. Savukārt kapitāla atdeves likmes aprēķināšanā izmantoto parametru, t.sk. aktīvu beta, novērtēšana tiek veikta kapitāla atdeves likmes vērtības aprēķināšanas procesā, izstrādājot lēmumus par kapitāla atdeves likmes noteikšanu.	Metodikas projekts

2.	<i>Metodikas projekts</i>	AS “Latvenergo” Siltumenerģijas ražošanas uzņēmumi konkurē savā starpā. Līdz ar to šo uzņēmumu naudas plūsma ir pakļauta papildus biznesa riskiem, salīdzinot ar tradicionāla regulēta uzņēmuma (enerģijas pārvade, sadale) riska līmeni. Pastāvot lielākam biznesa riskam, investoriem ir pamatojums prasīt lielāku ienesīguma likmi. Uzņēmuma relatīvo vai nozares risku atspoguļo beta koeficients. Tādējādi, lai kompensētu papildu biznesa risku, siltuma ražošanas uzņēmumiem būtu jāpiemēro augstāks beta koeficients un rezultātā – lielākas kapitāla atdeves likmes vērtības.	Kapitāla atdeves likmes aprēķināšanas metodika nosaka tikai likmes aprēķināšanas un piemērošanas kārtību. Savukārt kapitāla atdeves likmes aprēķināšanā izmantoto parametru, t.sk. aktīvu beta, novērtēšana tiek veikta kapitāla atdeves likmes vērtības aprēķināšanas procesā, izstrādājot lēmumus par kapitāla atdeves likmes noteikšanu. Aktīvu beta koeficienta novērtējumā⁴ siltumapgādes nozarei izmantotas Eiropas vispārējo sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju, t.sk. arī siltumapgādes nozares komersantu, kas ir siltumenerģijas ražotāji, finanšu tirgus rādītāju vērtības, līdz ar to novērtējums atbilst situācijai finanšu tirgos.	<i>Metodikas projekts</i>
3.	<i>Metodikas projekts</i>	AS “Latvenergo” Lai pārliecinātos par Regulatora noteiktās kapitāla atdeves likmes atbilstību regulēto pakalpojumu nozares specifikai citās ES (īpaši Latvijai pielīdzināmās Austrumeiropas un Centrāleiropas valstīs), būtu nepieciešams apkopot ne tikai citu valstu teorētisko pieeju kapitāla atdeves likmes aprēķinā, bet arī precīzas citās ES valstīs noteiktās kapitāla atdeves likmes, lai gūtu skaidru priekšstatu par nozares rādītājiem ES.	Kapitāla atdeves aprēķins ietver finanšu resursu piesaistes izmaksas, kas raksturo situāciju finanšu tirgos. Regulatora kompetencē nav koriģēt finanšu tirgus rādītāju lielumu, bet gan noteikt metodiku, kā finanšu tirgū pastāvošās finanšu resursu piesaistes izmaksas tiek ņemtas vērā, nosakot komersantu sniegto pakalpojumu izmaksas. Jāņem vērā, ka EERP apkopojumā¹ dati tiek publicēti ar vismaz viena gada nobīdi, turklāt ne visās valstīs	<i>Metodikas projekts</i>

⁴ A. Damodarana apkopotie beta koeficienti “Levered and Unlevered Betas by Industry, Europe”, <http://www.stern.nyu.edu/~adamodar/pc/datasets/betaEurope.xls>

			tiek noteiktas katru gadu, bet regulēšanas perioda, kas var būt trīs līdz pieci gadi, sākumā, līdz ar to apgalvot, ka šie dati parāda šā brīža faktisko situāciju finanšu tirgos, nav korekti. Regulatora pieeja kapitāla atdeves likmes aprēķināšanā paredz likmes noteikšanu katru gadu, ņemot vērā šā brīža faktiskos finanšu tirgus rādītājus.	
4.	<i>Metodikas projekts</i>	AS “Conexus Baltic Grid” Normatīvā akta projekta izstrādes nepieciešamības pamatojumā, atsaucoties uz Eiropas Enerģētikas regulatoru padomes 2019. gada 18. janvāra ziņojumu par regulatīvo ietvaru Eiropas enerģijas sistēmās, Regulators norāda, ka grozījumu projektā paredzētais risinājums atbilstu starptautiskajai praksei. Sabiedrība uzskata, ka šāds apgalvojums nav pamatots, jo no minētā ziņojuma izriet, ka lielākā daļa valstu (12 valstis) izmanto tieši kapitāla atdeves likmi nominālajā izteiksmē un tikai sešas valstis izmanto kapitāla atdeves likmi reālajā izteiksmē. Sabiedrība norāda, ka atbilstoši ziņojumā ietvertajam apkopojumam par kapitāla atdeves likmēm jau šobrīd Latvijā spēkā esošā kapitāla atdeves likme ir zemākā Eiropā un tās turpmāka samazināšana ir nepamatota un investīciju piesaisti	Kapitāla atdeves aprēķins ietver finanšu resursu piesaistes izmaksas, kas raksturo situāciju finanšu tirgos. Regulatora kompetencē nav noteikt finanšu tirgus rādītāju konkrētu lielumu, bet gan noteikt metodiku, kā finanšu tirgū pastāvošās finanšu resursu piesaistes izmaksas tiek ņemtas vērā, nosakot sistēmas operatoru sniegto pakalpojumu izmaksas. Regulators norāda, ka atbilstoši publiski un Regulatoram pieejamai informācijai, Regulatora noteiktā kapitāla atdeves likme nav zemākā Eiropā. Salīdzinot ar likmēm reģionā, secināms, ka provizoriskā nominālā kapitāla atdeves likme Latvijā ir vidējā līmenī Baltijas reģionā – piem. Lietuvā nominālā likme dabasgāzes pārvadei noteikta 3,81%, savukārt Igaunijā – 4,51%. Kapitāla atdeves likmes piemērošana izriet no piemērotās regulējamo aktīvu bāzes vērtības	<i>Metodikas projekts</i>

		neveicinoša, jo turpmākas kapitāla atdeves samazināšanas rezultātā investīciju vide kļūs vēl nepievilcīgāka, kas savukārt negatīvi ietekmēs dabasgāzes pārvades un uzglabāšanas sistēmas turpmāko uzturēšanu un attīstību, kā arī valsts kā potenciālu investīciju piesaistītāja tēlu kopumā.	noteikšanas metodes. Valstis, kuras piemēro kapitāla atdeves likmi nominālajā izteiksmē piemēro to vēsturiskajai aktīvu vērtībai, savukārt Latvijā aktīvu vērtība ir pārvērtēta.	
5.	<i>Metodikas projekts</i>	AST AST ir iepaziniesies arī ar Eiropas Enerģētikas regulatoru padomes izstrādāto atskaiti par Eiropas enerģijas tīklu regulatīvajiem ietvariem (<i>Report on Regulatory Frameworks for European Energy Networks</i>), uz kuru atsauce ietverta arī Konsultāciju dokumentā, un konstatējusi, ka Eiropas regulēto uzņēmumu kapitāla atdeves likmes ir salīdzinoši augstākas nekā Latvijā. Attiecīgi AST ieskatā pilnvērtīgai situācijas izvērtēšanai būtu jāvērtē konstatēto atšķirību iemesls un Konsultāciju dokuments jāpapildina ar salīdzināmiem piemēriem, kas sniegtu iespēju pamatoti izvērtēt plānoto grozījumu nepieciešamību.	Kapitāla atdeves aprēķins ietver finanšu resursu piesaistes izmaksas, kas raksturo situāciju finanšu tirgos. Regulatora kompetencē nav koriģēt finanšu tirgus rādītāju lielumu, bet gan noteikt metodiku, kā finanšu tirgū pastāvošās finanšu resursu piesaistes izmaksas tiek ņemtas vērā, nosakot komersantu sniegto pakalpojumu izmaksas. Regulators norāda, ka atbilstoši publiski un Regulatoram pieejamai informācijai Regulatora noteiktā kapitāla atdeves likme nav zemākā Eiropā. Salīdzinot ar likmēm reģionā, secināms, ka provizorisks nominālā kapitāla atdeves likme Latvijā ir vidējā līmenī Baltijas reģionā – piem., Lietuvā nominālā likme dabasgāzes pārvadei noteikta 3,81%, savukārt Igaunijā - 4,51%.	<i>Metodikas projekts</i>
6.		Latvijas Patērētāju interešu aizstāvības asociācija (turpmāk – LPIAA) LPIAA jau vairākkārt ir norādījusi, ka līdzšinējā kapitāla atdeves kārtība ir nesabalansēta (tā neņem vērā	Kapitāla atdeves aprēķins ietver finanšu resursu piesaistes izmaksas, kas raksturo situāciju finanšu tirgos. Regulatora kompetencē nav koriģēt finanšu tirgus rādītāju lielumu, bet gan noteikt metodiku, kā finanšu	<i>Metodikas projekts</i>

		patērētāju intereses), jo regulētie uzņēmumi gāzes, elektroenerģijas un siltuma nozarēs patlaban saņem salīdzinoši augstu kapitāla atdevi. Ņemot vērā dažādās aktīvu bāzes vērtību noteikšanas metodes, Lietuvas un Igaunijas nominālās salīdzināmās likmes ir krietni zemākas.	tirgū pastāvošās finanšu resursu piesaistes izmaksas tiek ņemtas vērā, nosakot komersantu sniegto pakalpojumu izmaksas. Salīdzinot ar likmēm reģionā, secināms, ka provizoriskā nominālā kapitāla atdeves likme Latvijā ir vidējā līmenī Baltijas reģionā – piem., Lietuvā nominālā likme dabasgāzes pārvadei noteikta 3,81%, savukārt Igaunijā – 4,51%.	
7.		AS “Latvijas elektriskie tīkli” AS “Latvijas elektriskie tīkli” ir pārvades sistēmas aktīvu īpašnieks un atbilstoši Elektroenerģijas tirgus likuma prasībām finansē ieguldījumus pārvades sistēmā, par kuriem lemj pārvades operators un kuras apstiprina Regulators. Pārvades sistēmas pakalpojuma kapitāla atdeves likmi (wacc) piemēro arī ikgadējā nomas maksas aprēķinam, un tai ir jāatbilst tirgus likmei, kuras apmēru līdz ar gada pārskata sagatavošanu atbilstoši Starptautisko finanšu pārskatu standartu (SFPS) prasībām novērtē revidents. Tirgus situācijai neatbilstoša kapitāla atdeves likme var ierobežot uzņēmumu spēju piesaistīt kapitālu uzņēmuma attīstībai, līdz ar to var tikt ierobežoti turpmākie kapitālieguldījumi, ja sagaidāmā atdeve no tiem nesedz	Kapitāla atdeves aprēķins ietver finanšu resursu piesaistes izmaksas, kas raksturo situāciju finanšu tirgos. Regulatora kompetencē nav koriģēt finanšu tirgus rādītāju lielumu, bet gan noteikt metodiku, kā finanšu tirgū pastāvošās finanšu resursu piesaistes izmaksas tiek ņemtas vērā, nosakot komersantu sniegto pakalpojumu izmaksas. Regulators norāda, ka, ņemot vērā veikto analīzi un līdz šim saņemtos komentārus, nav pamata uzskatīt, ka noteiktā likme neatbilst tirgus situācijai. Papildus Regulators norāda, ka atbilstoši spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem komersantam ir atļauts pamatlīdzekļus pārvērtēt, gan palielinot, gan samazinot sākotnēji noteikto vērtību⁵.	

⁵ Ministru kabineta noteikumu Nr.775 “Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma piemērošanas noteikumu” 5.3.nodaļa “5.3. Pamatlīdzekļu uzskaitē un novērtēšana pēc sākotnējās vērtības noteikšanas”, <https://likumi.lv/ta/id/278844-gada-parskatu-un-konsolideto-gada-parskatu-likuma-piemerosanas-noteikumi>

		ieguldītā kapitāla izmaksas un papildus var veidoties aktīvu bilances vērtības norakstīšanas risks.		
8.	<i>Metodikas projekts</i>	SIA “Jūrmalas siltums” Nemot vērā, ka uzņēmuma peļņa tiks samazināta par vismaz 50%, un pašlaik pieejamo 2018.gada 5.jūlija Konsultāciju dokumentu par siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodiku – vai un kādi instrumenti tiks paredzēti siltumenerģijas apgādes tarifu aprēķināšanas metodikā, ar kuriem uzņēmums spēs pildīt savas finanšu saistības, nodrošināt nepārtrauktu un drošu centralizēto siltumapgādi, pildīt energoefektivitātes veicināšanai izvirzītos mērķus un nodrošināt apgrozāmos līdzekļus (tādi instrumenti kā, piemēram, debitoru parādu piedziņas izmaksu iekļaušana, bezcerīgo debitoru izmaksu iekļaušana, plānoto energoefektivitātes pasākumu izmaksu iekļaušana, plānoto siltumtrases remontdarbu izmaksu iekļaušana, starpību starp wacc iekļauto un faktisko kredītsaistību procentu maksājumu iekļaušana, ja atbilstoši likumiem ir veikts iepirkums u.tml.)?	Priekšlikums par pakalpojumu sniegšanas rezultātā radušos izmaksu atgūšanu neattiecas uz kapitāla atdeves likmes aprēķināšanu un piemērošanu, bet gan uz pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodiku. Pakalpojumu tarifos ir iekļaujamās tikai tādas ekonomiski pamatotas izmaksas, kas atbilst efektīva pakalpojuma sniegšanai.	<i>Metodikas projekts</i>
9.	<i>Metodikas projekts</i>	SIA “Jūrmalas siltums” Aicinām plānotos grozījumus kapitāla atdeves likmes	Kapitāla atdeves likmes aprēķināšanas metodika nosaka likmes aprēķināšanas un	<i>Metodikas projekts</i>

		aprēķināšanas metodikā un siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodikā izskatīt vienlaicīgi, lai uzņēmums spētu pilnvērtīgi izvērtēt šo grozījumu ietekmi uz uzņēmuma turpmāko darbību.	piemērošanas kārtību, kas nodrošina vienotu pieeju regulējamās nozarēs. 2018.gadā izsludinātajā konsultāciju dokumentā par siltumapgādes tarifu noteikšanu ietverts konceptuālais ietvars par kapitāla atdeves pieejas ieviešanu siltumapgādes tarifu aprēķināšanas metodikās, savukārt konsultāciju dokumentā par kapitāla atdeves likmes aprēķināšanas grozījumiem minētas skaitliskās kapitāla atdeves likmes vērtības siltumapgādes nozarē. Abos dokumentos iekļautais regulējums un informācija izmantojami ietekmes novērtēšanai.	
10.	<i>Metodikas projekts</i>	Latvijas siltumapgādes pakalpojumu asociācija (turpmāk – LSUA) Pēc 2019.gada 7.jūnija sanāksmes laikā izskanējušās informācijas izvērtēšanas LSUA aicina Regulatoru grozījumus metodikas projektā skatīt kopā (gatavot vienlaicīgi) ar grozījumiem Siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodikā, jo uzskatām, ka izvērst diskusiju par aprēķinā izmantotajiem koeficientiem/indeksiem nav korekti, ja nav zināms, kā iegūtais rezultāts tiks piemērots tālāk, t.i., nav zināmi Siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodikas nosacījumi. Līdz ar to aicinām Regulatoru aktualizēt arī	Kapitāla atdeves likmes aprēķināšanas metodika nosaka tikai likmes aprēķināšanas un piemērošanas kārtību. Regulators ir izstrādājis konceptuālo ietvaru par kapitāla atdeves pieejas ieviešanu siltumapgādes tarifu aprēķināšanas metodikās (konsultāciju process sākts 2018.gadā). Turpinot diskusijas par tarifu aprēķināšanas metodikas pilnveidošanu, netiek plānots mainīt konceptuālo ietvaru par kapitāla atdeves aprēķināšanu, bet plānots pilnveidot tarifu aprēķināšanas metodiku sadaļās, kas attiecas uz pārējām izmaksu grupām un tarifu izvērtēšanas, pārskatīšanas un apstiprināšanas procedūru.	<i>Metodikas projekts</i>

		grozījumu Siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodikā sagatavošanu. Tāpat arī aicinām iespēju robežās Siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodikā paredzēt iespēju, procedūru, kas nodrošinātu atvieglotu (bez pilna tarifu projekta pārskatīšanas) izmaiņu ieviešanu siltumenerģijas apgādes pakalpojumu tarifā, mainoties kādai no kapitāla atdeves likmes aprēķina komponentēm (indeksiem). Tādējādi tiktu samazināts administratīvais slogs gan Regulatoram, gan uzņēmumiem.		
11.	Papildu apsvērumi	Papildus apkopotajiem priekšlikumiem un iebildumiem Regulators ir saņēmis arī vispārīgus viedokļa komentārus, kuros nav ietverti konkrēti priekšlikumi vai iebildumi. Šie komentāri priekšlikumu un komentāru apkopojumā netiek atsevišķi atspoguļoti. Regulators ir ar tiem rūpīgi iepazinies un pieņēmis zināšanai. Ar visiem sabiedrības un komersantu sniegtajiem iebildumiem iespējams iepazīties tīmekļvietnē https://www.sprk.gov.lv/content/publiskas-konsultacijas, sadaļā “Konsultāciju dokuments par grozījumiem kapitāla atdeves likmes aprēķināšanas metodikā”.		

Purviņa, 67097249

Priekšsēdētāja

p.i.
padomes loceklis

R. Irkļa

G. Ābele